

opnaaet. Det forekommer mig imidlertid dog virkelig, at han derved gaaer for vidt. Naar vi nemlig overhovedet tvivle om, at dette er en Sag, som bør fremmes ved en ny Lov, og naar vi mene, at man helst bør overlade disse Forhold til deres naturlige Udvikling, hvilket jo ogsaa i alle Henseender vilde være det Dnskeligste — saa kan man dog ikke billigtvis forlange, at vi selv skulle fremkomme med et Forslag til en ny Lov derom. Fleertallet i Udvalget har dog ikke undladt ogsaa at give sit Bidrag til, hvad der mulig kunde være at gjøre, for det Tilfælde at Stemmningen alligevel skulde vise sig at være for, at man burde give en Lov i denne Retning. Det har navnlig henviist til den Myndighed, som jeg fremdeles maa fastholde, at man maa kunne anvende for endelig at komme til et Resultat, nemlig Beskaffningsmyndigheden. Jeg maa meget forundre mig over, at den høitærede 1ste Landssthingsmand for 1ste Kreds (Madvig) virkelig kunde finde, at det vilde være et upraktisk Middel her at anvende Statens Beskaffningsmyndighed. Jeg kan forstaae, at man mener, at det nævnte Middel ikke bør anvendes. Men at det at anvende denne Myndighed — saaledes at man paalagde en anseelig Skat paa Hartkornet for dem, som ikke vilde sælge eller ikke vilde fremkomme med passende Salgstilbud — ikke skulde være noget praktisk Middel og ikke skulde være skiftet til at fremme Formaalets Opnaaelse, kan jeg paa ingen mulig Maade indrømme.

Hvad det af den 1ste Landssthingsmand for 1ste Kreds (Madvig) igaar holdte Foredrag angaaer, da forekommer det mig, at han i det Hele i samme ikke var saa heldig i Henseende til skarp Analyse, som han ellers pleier at være, og det forekommer mig, at han var ganske særlig uheldig i at dissecere de Begreber, hvorom der her er Spørgsmaal, et Uheld, som jeg nærmest forklarer deraf, at der formodentlig endnu er nogle Reminiscenser hos ham fra et tidligere Standpunkt, som han imidlertid har erkjendt det for rigtigst at opgive. Naar den nævnte høitærede Landssthingsmand refererede mine Uttringer under den 1ste Behandling, som om jeg havde sagt, at naar der tilstaaes Fæsterne her i Landet billigere Be-

tingelser i Tilfælde af Kjøb af Gaarden, end der tilstaaes Fremmede, da er det en Generositet fra Godseternes Side, saa refererede han dem ikke rigtig. Det var ikke mine Ord ved 1ste Behandling. Jeg sagde tværtimod, at det ikke vilde være rigtigt, om man vilde rose Godseterne heri Landet for at vise en særlig Generositet, og det var den eneste Forbindelse, hvori jeg brugte Ordet Generositet. Jeg benyttede derimod et andet Udtryk. Jeg sagde, at det efter min Overbeviisning var en Værespligt for Godseterne, som der her var Tale om, en Værespligt, som fulgte af Forholdenes Natur, og som vilde blive anerkjendt allevegne under lige Forhold. Den nævnte ærede Landssthingsmand brugte et andet Udtryk. Han kaldte det en Skyldighed, og han knyttede dertil et Prædicat med Hensyn til hvilket jeg ikke veed, hvorvidt han sætter nogen Priis paa, at det fremdeles følger med som en integrerende Deel af hans Betegnelse. Det var i ethvert Tilfælde, forekommer det mig, et i og for sig noget ufuldstændigt Udtryk, og jeg veed ikke, om det blev mere bestemt ved den nærmere Forklaring, som den høitærede Landssthingsmand gav af samme; jeg er idetmindste endeel uentig i, hvad han i saa Henseende bemærkede. Jeg skal ikke gaae ind paa den historiske Begrundelse, som det ærede Medlem gif tilbage til. Jeg skal kun derom gjøre den Bemærkning, at det altid er forekommet mig noget behynderligt, at man, naar man vil begrunde Rettigheder for Bondestanden, da vil gaae tilbage bagved den Tilstand, der blev anerkjendt i 1788 og senere, gaae tilbage til en tidligere Tid, da Herregaardsvælden bestod i det fuldeste Omfang, og da selve Lovgivningen var en saadan, at Bonden var erkjendt for at leve under Trællevillaar. Det er kun overmaade lidet sandsynligt, at man ved at argumentere fra, hvad der i den Tid var anerkjendt af Lovgivningen, skulde komme til større Rettigheder for Bondestanden end dem, som man kommer til ved at see hen til den nyere Tids Anskuelser. Men hvad Sagen selv angaaer og navnlig Charakterisationen af de Forpligtelser, hvorom der her kan være Tale, da maa jeg tilstaae, at det ikke blev mig klart, om den høitærede Landssthingsmand meente, at den af ham